

Μαρία - Ντανιέλλα Μαρούδα, Βασιλική Σαράντη, «Προσφυγικό Δίκαιο», 2016, σελ. 349, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Το παρουσιαζόμενο έργο της Επίκουρης Καθηγήτριας Διεθνούς Δικαίου στο Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο κας Μαρούδα και της Διδάκτορος Διεθνούς Δικαίου του ίδιου ως άνω Πανεπιστημίου, κας Σαράντη, αποτελεί ένα χρηστικό εργαλείο στα χέρια του ερμηνευτή του δικαίου της διεθνούς προστασίας, δεδομένου ότι σε αυτό αναπτύσσεται εποπτικά το εύρος των ζητημάτων που προκύπτουν κατά την παροχή των σχετικών νομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα. Καθώς δε η αναγνώριση της προσφυγικής ιδιότητας ή άλλης μορφής διεθνούς προστασίας, κατά κανόνα, λαμβάνει τυπικά τη μορφή της διοικητικής πράξης, οι ως άνω νομικές υπηρεσίες κινούνται σαφώς εντός του πλαισίου του διοικητικού δικαίου.

Πιο συγκεκριμένα, στο βιβλίο «Προσφυγικό Δίκαιο», παρουσιάζονται με τρόπο συστηματικό και εποπτικό οι μορφές της διεθνούς προστασίας και οι ρήτρες παύσης και αποκλεισμού από αυτές. Επιπλέον, στο έργο γίνεται, βεβαίως, εκτενής αναφορά στα ευρωπαϊκά (Οδηγίες Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου) και διεθνή νομικά κείμενα (Σύμβαση Γενεύης, Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων κ.ά.), ωστόσο το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο ελληνικό διοικητικό σύστημα διεθνούς προστασίας, στο οποίο ενσωματώνονται εν μέρει οι ως άνω ρυθμίσεις, με έμφαση στις Υπηρεσίες Πρώτης Υποδοχής, στην Υπηρεσία Ασύλου και την Αρχή Προσφυγών.

Αναλυτικότερα, κεφάλαιο του έργου αφιερώνεται στο πολύ σημαντικό ζήτημα της πρόσβασης των αιτούντων διεθνούς προστασίας στη σχετική διαδικασία (υποβολή, εξέταση αιτήματος, αποτέλεσμα, ενδικοφανής προσφυγή, β' βάθμια εξέταση), καθώς και στα ζητήματα της παραίτησης και σιωπηρής ανάκλησης της αίτησης διεθνούς προστασίας εκ μέρους των ενδιαφερομένων. Σημειώνεται δε ότι αναπτύσσονται και κάποιες διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπονται από το νόμο σε σχέση με την εξέταση αιτημάτων ιδιαιτέρως ευάλωτων προσώπων, λ.χ. εκείνες που αφορούν στις αιτήσεις ασυνόδευτων ανηλίκων.

Ως αναμένεται για έργο με το εν λόγω αντικείμενο, ιδιαίτερη ανάπτυξη θα συναντήσει κανείς σε σχέση με τον Κανονισμό 604/2013 (ο συχνά αποκαλούμενος Κανονισμός «Δουβλίνο III»), αλλά και τους προγενέστερους σχετικούς Κανονισμούς («Δουβλίνο I» και «Δουβλίνο II») αναφορικά με το υπεύθυνο για την εξέταση του αιτήματος κράτος, καθώς και τις οικογενειακές επανενώσεις αιτούντων διεθνούς προστασίας. Οι τελευταίες, μάλιστα, αποτελούν αντικείμενο ανάπτυξης και υπό έτερο κεφάλαιο του έργου, στο οποίο αναπτύσσονται ζητήματα που απασχόλησαν τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Δ.Δ.Α.), υπό το φως του αρ. 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.).

Για το ακανθώδες ζήτημα της κράτησης αιτούντων άσυλο αφιερώνεται επίσης κεφάλαιο της παρουσιαζόμενης μελέτης, στο οποίο αναπτύσσονται βασικά νομολογιακά πορίσματα του Ε.Δ.Δ.Α., ιδίως σε σχέση με τις συνθήκες κράτησης, οι οποίες ως γνωστόν, έχουν οδηγήσει στην καταδίκη στην Ελλάδα ενόπιον του Δικαστηρίου τούτου. Επιπλέον, είναι σημαντικό να τονισθεί ότι στο παρουσιαζόμενο

βιβλίο αφιερώνεται ανάπτυξη σε ζητήματα που άπτονται της νομικής φύσης της Κοινής Δήλωσης Ε.Ε.-Τουρκίας της 18.3.2016 και της προβλεπόμενης διαδικασίας συνόρων υπό το κράτος του ν. 4375/2016 («Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης και άλλες διατάξεις»). Στο ίδιο κεφάλαιο, μπορεί να κανείς να ενημερωθεί και σε σχέση με τη βασική, στο πλαίσιο του δικαίου της διεθνούς προστασίας, έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας». Ιδιαίτερα μελετάται το κατά πόσο η Τουρκία πληροί τις προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό αυτό, υπό το πρίσμα του εξατομικευμένου φόβου δίωξης που αποτελεί προϋπόθεση προστασίας σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967 σε σχέση με τη νομική κατάσταση των προσφύγων.

Το έργο ολοκληρώνεται με δύο κεφάλαια, στα οποία οι συγγραφείς πραγματεύονται πτυχές του σταδίου που ξεκινά μετά την οριστική διοικητική κρίση ενός αιτήματος διεθνούς προστασίας. Στο κεφάλαιο που αφορά στην απόρριψη του αιτήματος διεθνούς προστασίας περιγράφονται τα ένδικα μέσα που έχει στη διάθεσή του ο/η ενδιαφερόμενος/η σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ στο κεφάλαιο που αφορά στη ζωή του/της πρόσφυγα μετά την αναγνώριση, αναφέρονται κυρίως ζητήματα ένταξης και άσκησης κοινωνικών δικαιωμάτων.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα επτά (7) διαγράμματα που συνοδεύουν την ανάπτυξη των παρουσιαζόμενων θεμάτων λειτουργούν επικουρικά στην κατανόηση των παραμέτρων της διεθνούς προστασίας, τόσο όσον αφορά στην ουσία της όσο και στη διαδικασία μέσω της οποίας αυτή αποκρυσταλλώνεται. Προς την ίδια δε κατεύθυνση, λειτουργούν και οι αναλυτικές αναφορές σε δικαστικές αποφάσεις κάθε βαθμίδας και δικαιοδοσίας, με τις οποίες τεκμηριώνονται ερμηνείες και εφαρμογές του θεσμικού πλαισίου για τη διεθνή προστασία.

Εν κατακλείδι, είναι βέβαιο ότι το σύγγραμμα αυτό προσφέρει σε κάθε ερμηνευτή του δικαίου της διεθνούς προστασίας μια ευρυγώνια οπτική του φάσματος των ζητημάτων που προκύπτουν κατά την παροχή των σχετικών νομικών υπηρεσιών, χωρίς όμως να παραγνωρίζονται οι λεπτομέρειες του «κάδρου», οι οποίες, ως γνωστόν, συχνά κάνουν τη διαφορά.

Αγάπη Χουζουράκη, Μ.Δ.Ε. Δημοσίου Δικαίου Ε.Κ.Π.Α., Δικηγόρος στο Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες - εκπαιδεύτρια ενηλίκων